

REDACTIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 .
pe 1/3 an . . . 5 .
pe o luna . . . 2 .
N-rii de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și strălă-
tate pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.
de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și
insertiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 508

Brisori nefrancați nu se primesc

Anul VII.

Număr de Duminecă

Nr. 12

Un bun părinte.

Cine cu darul preoției este uns, părinte și păstor trebuie să fie turmei cuvântătoare în fruntea căreia este pus. Preot, protopop, vicar și episcop, au, în privința aceasta, aceleași datorii. Ear fața bisericească tineră ori bătrână, săracă ori bogată, care nu-și îndeplinește datoria, nevrednică e se apropia de sfântul potir. . .

Pe Vasile Mangra, de când ne știm, îl cunoaștem ca pe un bărbat la culmea chemării sale. Ca profesor și director seminarial a făcut cinste scumpului nostru așezământ. Neobosit se arată însă îndeosebi de când voința și dorința obștească a Eparchiei Aradului l'a ridicat în scaunul vicariatului dela Oradia-Mare. Rar un așa păstor, cum s'a dovedit Prea Cuviosul vicar.

Și dintre toate faptele sale ceea ce mai mult ni-a înveselit inima a fost când l'am văzut cercetând satele din vicariatul său. Deja anul trecut pe această vreme P. C. Sa, ca un adevărat apostol umblat-a din sat în sat, ca prin sine să se convingă despre adevărata stare a bisericilor și școlilor, să cunoască la ei acasă atât preoții și învățătorii cât și poporul. Și nu s'a dus însoțit de surle și trâmbițe, făcând paradă mare, ci așa zicând pe neașteptate. Căci numai așa poate vedea viața dela sate așa cum ea aievea se petrece.

Il și văzurăm apoi în Sinod vorbind despre toate de sub pașa sa în cunoștință de oameni și lucruri, arătându-ne tuturor din Sinod ce trebuie să facem: unde și cum să ne apărăm și unde ajutorul să fie mai grabnic.

Și în anul acesta abia și-a lăpdat pământul lînțolului său alb de iarnă, neobositul vicar iarăși a luat toiașul, și la drum greu a pornit: să nu rămână, în vicariatul său, o singură comună fără ca el să n'o vadă. Căci știe din hârtii: pretutindenți multe sunt neajunsurile! Viața l'a învățat însă să știe da leac pentru toate cele obștești, căci în ale lor cărări a încărunit.

Și așa, pe când dușmanii s'ei din Arad și Timișoara și de pretutindenți ca niște nemernici născociau împotriva-i tot felul de mișelii, umplând cu ele foile unguștii, și atunci Prea Cuviosul Părinte cu fața înseninată de conștiința îndeplinirii datorințelor și în suflet cu o singură pornire: să lupte din răspuțeri la întărirea așezămintelor noastre obștești, nedându-și răgaz o singură zi, umblat-a peste cincizeci comune. Pe cei buni și harnici laudând, pe cei slabi îmbărbătând ear celor cu prihană dojană îndreptând.

Nu mai cine cunoaște Bihorul cu satele-i departe unul de altul, cu drumuri ca vai de ele, în cât prin cele mai multe părți numai cu carul cu patru boi poți înainta și de dormit trebuie să te mulțumești dacă găsești adăpost în sermane case, — poate să-și dea seama de obeseala ce este împreună cu o asemenea călătorie.

Tot așa însă: numai cine cunoaște parochiile de prin Bihor își poate da seama ce trebuință arzătoare este ca

un cap mai luminat să pătrundă și p'acolo și înduioșindu-se de sărăcia ce întâlnește, țintă a vieții să-și pună a ridica la o stare mai înfloritoare pe frații oropsiți de soarte.

De altminteri avem, în privința aceasta, și mângâiere și nădejde. Nou alesul episcop pe lângă că este și el fiu al Bihorului, dar de treizeci și patru ani fiind tot în slujbă bisericească și cunoscând d'aproape pe patru din înaintașii săi, suntem încredințați că ajutat de sftnicul cum e și vicarul Mangra, o adiere binefăcătoare se va abate asupra Diecesei Aradului și multe din relele d'acum se vor îndrepta.

Avem mai presus de toate norocul ca și nou alesul episcop și vicarul său să fie bărbați în puterea vârstei, au crescut apoi împreună, între aceleași năcașuri și bucurii și amândoi prin muncă au ajuns la treapta unde se află.

D'aceia privim cel mult cu milă la svârcolirile neputincioase ale nefericiților cari desnădăduși că biserica de trei ori după olaltă i-a respins din preajma tronului episcopesc, tot se mai încearcă să tulbure apa, hrânind între frați zavistia și nevrând să înțeleagă, că eparchia Aradului greu încercată vrea pace, ca toți săi, buni pe lucru să se aștearnă!

Tocmai d'aceia, tu păstor bun, vicar al Oradei, urmează-ți calea, că deștepta-tu-s'a poporul român și sieși cap alege nu stariți cari numai la mânăstire nu stau ci aleargă gudurându-se străinilor de biserică, ci mai ales prin cele două alegeri de episcop din din urmă doveditu-s'a cu prisos că munca și stăruința și dragostea pentru biserică sunt virtuțile prețuite între Români.

Și nou alesul episcop, întărit deja de M. Sa, vină cât mai repede în scaun, ca ajutat de fruntașii eparchiei, prin înțelegere și frăție, fericirea să se sălășuiască asupra de D-zeu binecuvântatei eparchie a Aradului. Amin.

România laudată. „Politische Correspondenz“ din Viena, vorbind de situația României, zice că mersul tezaurului român dovedește excelența dezvoltare a finanțelor României. Se poate ați considera ca lucru sigur că excedentul bugetelor din anii 1902 și 1903 se va urca la vreo trei-zeci de milioane de lei. Continuând regulata dezvoltare a țerei, se poate calcula pe un venit de 248 de milioane lei.

„Românii, adăogă ziarul, pot să privească cu satisfacție și orgoliu la rezultatele financiare ale ultimilor doi ani. Românii nu numai că au biruit crizele, dar au știut de asemenea ca, într'un timp relativ scurt, să formeze o bază solidă pentru viitoarea dezvoltare a țerei.

Demonstrație în contra Maghiarilor. După Zagreb vine Fiume. Se depeșează adică din Fiume că și acolo s'au început mișcări în contra inscripțiilor maghiare. Eri după-ameaz o grupă de demonstrații a trebuit cu poliția împraștiată. Agitația — zic foile maghiare — o face ziarul „Il Popolo“ care zi de zi în termeni agitatorici provoacă membrii consiliului să ieie măsuri în contra invasiilor maghiare.

Întărirea episcopului Aradului.

„Budapesti Közlöny“, foaia oficială a guvernului a publicat Mercuri următorul decret:

„La propunerea ministrului Meu de Culte și Instrucțiune publică întăresc prin aceasta alegerea de episcop gr.-or. român al eparchiei gr.-or. române aradane făcută de Sinod în persoana archimandritului Ioan I. Pap.

Viena, 27 Martie 1903.

Francisc Iosif.

Wlassics Gyula.

Adresăm întăritului episcop felicitări, lungă și rodnică păstorire.

La congregație!

Vicșpanul comitatului Aradului a convocat congregația în ședință de primăvară pe ziua de 9/22 Aprilie.

Românii să fie gata!

Tulburări în Balcani.

De săptământ de zile nu trece o singură zi, fără ca să sosească știri despre vre-o tulburare în Balcani.

Astfel, acum ear se telegrafează din Belgrad, că dacă Turcia nu va lua măsuri strașnice pentru potolirea lucrurilor, în Serbia-Veche în curând are să isbucnească o revoluție sângeroasă.

S'a descoperit anume, că o conspirație întinsă este ursită. Ținta acestei conspirații este să omoare în rândul întâiu pe toți consulișii puterilor europene.

Situația e cu atât mai gravă, cu cât în oștirea turcească trimisă acolo (Macedonia) sunt mai ales albanezi, cari nu bucuros luptă în contra fraților lor.

Mercuri în Vutschitscha o mie de albanezi (de legea mohamedană) au dat năvală asupra creștinilor, jefuind case și prăvălii. Ear în apropiere de Istib, satul Korbinzi a fost atacat de trupe turcești, cari au măcelărit pe toți creștinii.

O telegramă spune că a fost rănit, cu acest prilej, și consulul Rusiei, ceea-ce va produce, fără îndoială, complicațiuni între Rusia și Turcia, căci imperiul rusesc nu va lăsa nerăsunată insulta ce i-s'a adus reprezentantului său.

Cu un cuvânt: vine primăvara și în Balcani trebuie să se verse sânge.

Se mai vestește:

Podul de peatră a căii ferate de lângă Mustafa-Pașa, aproape de hotarul bulgar, a fost aruncat de răscolări în aier. Din fericire, păzitorul căii ferate a observat cele petrecute, căci auzise detunătura groasă și astfel trenul expres oriental care mergea la Adrianopol a putut fi oprit din vreme și așa nu s'a întâmplat nenorocire mai mare. Trenul a sosit astfel la Constantinopol cu o întârziere de 6 ore.

O însemnată reformă în Austria.

Din Viena se scrie, că în curând vesitul § 14 al constituției austriace va fi desființat. Comisia de drept constituțional a Reichsrathului a primit adică propunerea să fie șters din lege acest §. — așa că d'aci încolo nici în Austria nu se va mai pute guverna numai cu patente pe cari M. Sa le da în virtutea mat sus arătatului §. E sigur anume, că toate partidele vor primi cu plăcere proiectul de a se șterge din lege §-ul 14. Mat ales că adesea acest § a fost principina de violență ceartă între guvern și opoziție. Aceasta când strămtora adică în Dietă guvernul, nevrându-i budget, se vedea totdeauna bătută cu §-ul 14, care în anume casuri prevede că guvernul să cârmuiască și fără votul parlamentului în speranța ca acesta ulterior să aprobe măsurile luate de guvern. . . Au și fost în Austria vremuri când guvernul s'a răzimat mai mult pe acest §, de cât pe votul șfatului împărătesc.

In viitor lucrurile se vor schimba

Primministrul Széll nu se lasă.

Se știe că în sinul comisiei financiare kossuthistii — în primul rând Barabás — au declarat că nu vor vota guvernului proiectul de indemnitate ci vor urma cu obstrucția până ce guvernul va retrage proiectul prin care cere sporirea numărului recrutilor.

Atunci îndată Széll a zis că asta nu merge: asta-i curată revoluție și nu e nici drept, dar nici folositor pentru țeară ca asupra soartei sale să dispună minoritatea ear nu majoritatea ieșită din alegeri libere (?). . .

Mercuri s'a ținut a doua ședință a comisiei financiare. Kossuthistii au declarat din nou că ori și ce s'ar întâmpla, ei nu se lasă, ci cu toate mijloacele vor lupta ca guvernului să nu i-se poată vota în Dietă proiectul de indemnitate și astfel să nu aibă dreptul de a strânge dare.

Széll a spus însă și el, că ori-ce ar face opoziția, guvernul nu se lasă, ci va stăru cu proiectele de legi militare să fie votate, căci sunt absolut trebuincioase și grabnice. Barta Ödön propusese adică lui Széll să retragă proiectele militare și atunci eventual opoziția îi va vota și ea proiectul de indemnitate. Pimul-ministru nu s'a învoit însă și astfel lupta în Dietă va continua între guvern și opoziție.

Nimeni nu poate prevedea cum are guvernul să scape din încurcătura în care se află.

„Budapesti Hirlap“ (dela 2 Aprilie), ziar aproape de guvern, nu mai ascunde de altfel nici el că situația e nu se poate mai gravă, că Széll poate să cadă ear și până atunci să cârmuiască cu ex-lex, adică fără de lege, cum i-s'a întâmplat și lui Bánffy nainte de cadere.

Dela Timișoara.

— 2 Aprilie.

Domnule Redactor! Vănturarea lui P. Rotariu și Tr. Putici dela banca „Timișoara” vă pot încredința, a stărnit o mare bucurie între toți Românii bănățeni. Căci abstracție făcând de personalitatea sa: ursuz, dur la vorbă și neprietinos, apoi Pavel Rotariu nici ca director de bancă nu pute să câștige iubirea obștească, de oare-ce iute și-a dat arama pe față. Poziția sa de director și-a folosit-o ca banca să-i cumpere scump cocioaba de casă, așa că banii acționarilor investiți cu acest prilej abea mai aduc vre-o dobândă.

Și din potrivă: direcția aleasă în adunarea generală din urmă e o chezașie că banca pe care Putici o socotise protopopiat al său, o să prospereze pe fiecare zi, de oare-ce d'aci încolo va merge după dreptate ear nu după sprânceană, sa se dea adică împrumut numai celor at căror ochi plac lui Putici și să se abțină creditul celor cari nu umblau în voile pașei.

A făcut o bună impresie îndeosebi faptul că harnicul avocat Dr. Aurel Cosma a primit să fie director. Il cunoaștem toți ca pe un bărbat neobosit și cu minte, care va pune tot zelul înru a ridica banca la treapta ce i-se cuvine după vechimea sa între băncile române și ținta pentru care a fost întemeiată.

Publicul, român și strein, a și primit noua schimbare cu deplină încredere și suntem convingși că numai lucruri bune vor înregistra pe urma muncii noii direcțiuni.

Cât despre majoritatea pe care au intrunit-o în cerc, la alegerea sinodala, d-nii Em. Ungureanu și Dr. A. Cosma, față de P. Rotariu și G. Ardelean, urăși toată lumea o esplică așa cum trebuie: o dreaptă satisfacție unor bărbați valoroși at bisericii și întoarcerea dela cel cart nu s'au genat să mai susțină și în vremea din urmă sistemul urgisit al „neamurilor”. Alegerea aceasta însemnează mai presus de toate că steaua lui Putici a apus și ea, d'odată cu a cumnatului său Hamsea. Li s'a urit cu desăvârșire oamenilor de jugul fanarioșilor.

Cerul începe a se însenina și la noi, ceea-ce avem să mulțumim și luptei bărbătești ce au dus frații arădani.

„Coarda se întinde”.

Cluj, 30 Martie.

Procesul intentat „Tribunei” pentru publicarea articolului: „Coarda se întinde” s'a judecat azi la Curtea cu jurați d'acici.

Sala e plină de ascultători. Unii fac haz văzind intrând pe bietul Mohan.

Președintele Baronul Szentkereszty asistat de jurați: Stepany și Szász Béla. Apărător în locul dui Maniu Casiu a fost ales: Dr. Tauber translatorul tribunalului. Jurații sunt de față: 14: conducătorul lor este Dr. Bernath, avocat jidan.

Președintele deschide pertractarea dimineața la 1/2 9. Dă ordine, să se citească articolul incriminat. Ce se și întâmplă.

Președintele (cătră Mohan): Cine a scris articolul?

Mohan: Nu știu.

Președintele: Cum, nu pricepi ce îți-am zis?

Mohan: Ba da; eu n'am scris articolul acela.

Așa răspunde meru Mohan. Președintele îl întreabă, la ce Mohan răspunde, dar tot numai că: nu știe cine a scris, ce e în articol, nici contra cut este scris etc.

Se isprăvesc procedurs de ascultare.

Se ridică procurorul Jekel Aladár, caro rostește o vorbire de strașnică invinuire...

Acum se întâmplă senzație. Când trebuie să se înceapă apărarea: Mohan nu are apărător. În fine președintele roagă pe avocatul Tauber, care apoi vorbește apărând pe bietul Mohan, aducând înainte multe lucruri cunoscut.

Vorbirea a început-o: „Eu nu m'am ocupat cu politică. Să imi fie ertat și acum azi apăra pe Mohan așa, încât să nu viu în contradicție cu trecutul meu”...

Era 1/2 12, când intră cel mai bătrân jurat: Dr. Bernat, care anunță că jurații l-au declarat pe Mohan de vinovat.

Se retrage judecătoria și nu peste mult — la 12 ore — intră președintele și citește sentința, prin care Mohan fu pedepsit la 1 lună închisoare de stat și la 500 coroane amendă de bani, care dacă nu-o poate solvi Mohan, va fi închis încă pe 25 zile închisoare de stat.

Dr. Tauber apărătorul lui Mohan îi comunică acusatului sentința. Mohan declară, că nu face recurs de ceașie.

Cluj, 31 Martie.

Astăzi s'a pertractat înaintea curții cu jurați de aici procesul intentat „Tribunei” pentru articolul: „Politica maghiară”, scris de dl T. Raica (din Ploesti) și pentru răspândirea acestora prin broșuri.

Fostul redactor responsabil al „Tribunei”, G. Mohan a fost din nou condamnat la opt luni temniță și 1600 cor. amendă în bani. Conducătorul tipografiei dl I. Marschall, acusat pentru răspândirea broșurei a fost achitat.

DIN ROMÂNIA.

Lege votată. Adunarea deputaților a votat luni în total, legea asupra Băncilor populare cu 74 bile albe, fiind și 2 negre.

Tot atunci Camera a votat luarea în considerare a proiectului de lege pentru modificarea onora din dispozițiile legii asupra contabilității publice, proiect d-ja votat de Senat și apoi a trecut la discuțiunea pe articole.

Prisosul de bani. Dl ministru de finanțe E. Costinescu va aduce, zilele acestea, în desbaterile Corpurilor legiuitoare un proiect de lege pentru întrebuintarea excedentului lăsat de exercițiul 1901 1902.

„Sindicatul Ziaristilor” din România.

Majestatea Sa Regina Elisabeta a României a bine voit a primi Marți, după-meașă, în audiență pe d-nii Al. Ciureu și N. P. Ianovici, cari au avut onorea a prezenta Majestății Sale legea și statutele Sindicatului Ziaristilor, dimpreună cu următoarea adresă:

„Sindicatul Ziaristilor din București” al cărui scop de căpetenie este înălțarea nivelului moral al presei noastre, vine prin subsemnații săi delegați să solicite, cu unanimitate și călduroasă rugare, Înaltul Patronaj al Majestății Voastre pentru această tineră instituțiune.

„Dacă Majestatea Voastră va binevoi să-i acorde înalta Sa protecțiune, Sindicatul ziaristilor români se va putea mândri în lumea întreagă de a fi singura asociațiune de acest fel, care să se bucure de ocrotirea celei mai grațioase Regine, în același timp Regina în lumea artelor și a gândirei.

„Înaltul Vostru patronaj va fi pentru membrii Sindicatului un indemn stăruitor și o zilnică îndatorire ca el să își înalțe cutegul și graiul astfel ca în totdeauna să fie vrednici de o onoare atât de neasemănată.

„Încredători în bunăvoința Majestății Voastre, Vă exprimăm, în numele membrilor Sindicatului, nemărginita noastră recunoștință și suntem cu cel mai profund respect al Majestății Voastre prea plecați și prea supuși servitori

Al. Ciureu.

N. P. Ianovici.

Majestatea Sa Regina a bine-voit a da ascultare rugărei acesteia și a acorda Înaltul Sau patronajiu Sindicatului Ziaristilor.

„N. F. Presse” despre demonstrațiile din Zagreb.

În Nr-ul său din 31 Martie „N. F. Presse” scrie între altele următoarele: „Bătător la ochi și caracteristic pentru tulburările aceste este coincidența temporală a demonstrațiilor studentești din Zagreb cu cele din Budapesta. E aproape de mintea omului, că există un necs causal între aceste turburări și că esagerările sentimentului național maghiar la Budapesta au provocat drept răspuns exploziile vehemente ale sentimentului național în Zagreb”. Așa vorbește marele organ vienez „N. F. Presse”, despre care se știe, că e prietin devotat al guvernului din Budapesta. Oare înțelege vor prietini dela noi ai ziarului vienez, că grandomania panmaghiară e cauza esceselor și tulburărilor regretabile pe teritoriul țărilor coroan-1 Sf-tului Ștefan? Și dacă vor înțelege, avea-vor curajul să puoă surdina pe nas șovinismului desmățat, care ne duce țeara din crasă în crasă? Ar fi timpul să cadă guvernărilor nostri ceașă de pe ochi și să înțeleagă, că în interesul bunel păci și al dezvoltării liniștite este, ca dezvoltarea sentimentului național la un popor să nu treacă în bruscar a sentimentelor naționale ale celorlalte popoare, cu cari trebuie să trăească împreună în bine și în rău.

Ruptura între Cehii tineri.

Era de prevăzut, că poporul ceh nu se va împăca așa de ușor cu schimbarea de front a Cehilor tineri. Abandonarea obstrucției față de compromisul economic cu Ungaria a tratat nedumeriri în cercuri foarte largi. Chiar și organul oficial al partidului „Narodni Listy” a luat la critică aspră atitudinea clubului din camera imperială.

Dar nu numai în stinul poporul e mare ferebera, ci chiar și între deputații cehi tineri. Nuanța mai radicală reclamă, ca contrar manifestului lansat să se continue cu obstrucția la camera imperială.

Duminecă s'a ținut la Praga adunarea comitetului executiv al partidului ceh tiner și aici au erupt ostilitățile. Pe partea moderată erau dep. Pacak Kramarz și Stransky, ear între radicali erau Blazek, ambii Gregr, Pantuczek (autorul proiectului de împăcare între Cehi și Germani), Podlipny (fostul primar al Pragai). Deputatul Dr. Herold a căutat să niveleze contrastele, dând ambelor nuanțe dreptate, dar încercările sale au rămas — cel puțin deocamdată — fără rezultat.

S'a desis convocarea fără amânare a bărbaților de încredere al partidului. (În sensul organizării de partid a Cehilor tineri sunt bărbați de încredere delegații cercurilor și comunităților aparținătoare partidului).

Asupra terminului acestei adunări a fost discușiunea foarte agitată. Cel mai radical au reclamat ca deja Dumineca viitoare să se țină adunarea.

Deputatul Kramarz, cel ce a vorbit și în cameră contra obstrucției, a declarat, că la acest termin nu poate veni, fiind bolnav și având trebuință să se reculeagă în sud.

În fine s'a decis ca adunarea bărbaților de încredere să fie convocată pe 26 Aprilie n. a. c. la Praga. În scopul acesta s'a ales o comisie de 5, constătătoare din DD. Dr. Skarda, Dr. Herold, Dr. Pantuczek, Dr. Podlipny și redactorul Tuma dela „Nar. L.”

La adunarea aceasta a bărbaților de încredere se va aborda și chestiunea depunerii mandatelor de deputat, care de present se agită foarte mult în cercurile cele.

La Taus a ținut dep. Dvorzek o adunare de alegători și a declarat, că sistarea obstrucției se referă numai față de prima cetire a proiectului despre compromisul cu Ungaria.

În Austria se așteapta cu interes încordat desfășurarea lucrurilor.

ULTIME ȘTIRI.

Catastrofă cu balonul în Budapesta. În Budapesta s'a întâmplat dimineața o mare catastrofă cu balonul aproape ca și cea întâmplată acum e anul la Paris care a cauzat moartea a doi cunoscuți aeronauți.

Aero-Clubul maghiar din Budapesta și-a propus a arangia în fine o lună câte-o înălțare la care nu pot participa decât membrii clubului. Așeri s'a hotărât înălțarea cu balonul „Turul” și la 9 oare dimineața aeronauții erau gata de plecare.

Vremea nu era tocmai potrivită. Sufia un vânt destul de tare și conducătorul voiajului în atmosferă Tolnai și-a exprimat anume temeri cu intenția de a-și descuraja pasagerii.

Umplând balonul cu gaz, nișoară dați au deslegat balonul și-l țineau de frânghii ca la semn dat să-l slobozească.

Vântul se juca cu el în toate părțile încât soldații abia puteau ține frânghiile. Așa au putut să se așeze bine excursioniștii, vântul le-a răpă din mâinile soldaților frânghiile și acum balonul, încă înainte de a se da semn, a început să se urce în văzduh.

Așa au putut fi la 100 metri de pământ, balonul pârâia toate părțile de vânt s'a lovit de coșul fabricii Vulkán din strada Visegrád. Ordódy unul dintre aeronauți văzând pericolul a sărit din balon pe acoperișul fabricii, unde a căzut fără simțiri. Locotenentul Kral — cunoscutul aeronaut — nu și-a pierdut prezența, s'a prins de o frânghie și s'a urcat pe aceasta până la tubul de aer și l-a găurit cu sabia. Gazul a început a ieși și balonul cu repeziune s'a coborât și s'a lovit de pământ. Calătorii toți au suferit mai mici ori mai mari contuziuni.

Lucrătorii au grăbit apoi pe acoperișul fabricii Vulkán, unde se aruncase nefericitul de Ordódy. L-au aflat încă tot leșinat și în starea aceasta a fost transportat la clinica lui Dollinger. Pe drum a început se verse. Medicii au constatat că i-s'a spart țeasta capului și a suferit și alte mai mici contuziuni. Starea lui Ordódy dă puțină speranță de însănătoșire.

Tolnai și Kubik au suferit contuzii mai mici, locotenentul Kral însă este asemenea grav ranit dar nu periculos.

Martor al nenorocirii a fost deputatul Kubik Béla care a dus ca trăsura pe fratele său la balon. Îndată i-a grăbit într'ajutor și l-a transportat la spitalul Rokus.

Algir, 2 Aprilie. O ceață compusă din 150 indigeni (arabi) a atacat o caravană franceză compusă din țevliuri, legionari și spahii. Lupta a fost înverșunată și a ținut fără ce frăncezii au isprăvit toate cartușele (câte 120 de soldat). Pe câmpul de luptă au rămas 9 morți și 13 răniți francezi ear arabii și-au plătit învingerea cu perdet și mai mari; pe morți și răniți i-au dus însă cu ei pe cele 40 cămăre ce au cuprins dela Francezii.

In cinstea dlui D. A. Sturdza.

La banchetul dat in sala Teatrului Național din București s'au rostit, la 25 Februarie, când primul ministru al României, dl Sturdza a implinit 70 ani, următoarele vorbiri:

Toastul d-lui M. Pherekyde

Președintele Adunării deputaților

Domnilor,

Avem înaintea de toate să împlinim o datorie scumpă. Putem vorbi de alea ce s'au mai întâiu gândul nostru să se îndrepteze spre Acela Care, înecojurat de respectul și de iubirea noastră a tuturor, e intruparea vie a României. Ridic acest pahar în sănătatea Majestății Sale Regelui. Trăiască Regele! (Aplause prelungite. Ura!.)

D-lor, re-am adunat ca să aducem eminentului cetățean, care e șeful iubit al partidului național-liberal, d-l Dimitrie Sturdza, cu ocazia aniversării sale de azi, odată cu urările noastre calde, inoitolu omagiu datorit și omului și bărbatului de stat. (Aplause prelungite.)

Ca om D. Sturdza, rob al legilor morale, cărora a subordonat toate actele vieții sale, prin demnitatea și înălțimea caracterului, impune respect și adversarilor. Insușirile bogate ce le datorește agerimei minții și muncii sale neobosite îl asigură și vază convenită omului cu cunoștințe întinse, ale cărui lucrări, mai cu seamă cele istorice, sunt una din podoabele Academiei noastre. (Aplause.)

D-lor, ne fâlim cu șeful nostru ca om (aplaude) dar ne fâlim mai cu seamă când considerăm munca prodigioasă ce el a depus în serviciul Statului (Aplause.) D. Sturdza și-a închinat țării și numai țării toate forțele, toată inteligența. (Aplause)

Și îi a consacrat o muncă înverșunată fără luctare, fără odihnă, în timp de aproape o jumătate de secol. De la Divanul ad-hoc, unde a început să lucreze, el a participat la toate actele vieții noastre naționale, purtând totdeauna lupta cea bună în opera de regenerare și de reconstituire a României. (Aplause.)

Rând pe rând, titular al mai tuturor ministerelor, a lăsat în toate după urma lui brasde adânci din care au răsărit roade bogate. (Aplause.)

Din aceste servicii nenumărate o parte numai ar fi de ajuns pentru a ilustra viața unui om. (Aplause.)

Ele însă sunt intrăcute, sunt eclipsate prin opera cea mare a d-lui Sturdza, aceea pentru care o țară întreagă îl va păstra o recunoștință neperitoare. (Aplause.)

Putem zice, în adevăr: d-l D. Sturdza acum doi ani, salvându-ne finanțele, a salvat țara. (Aplause prelungite.)

Printr-o decizie a soartei, acest bărbat curat la inimă, acest patriot pasionat, a fost obiectul acușării celei mai ignominioase, aceea de trădător al țării. Știe astăzi conștiința ori-cui unde e ignominia. (Aplause prelungite.)

D. D. Sturdza impasibil, cu mintea senină, a continuat munca sa patriotică, a stat cu ochii ațintiți asupra pericolelor ce amenințau țara, strejar ne adormit ca omul de bronz ce-l avem în față. (Aplause prelungite.)

D-sa vedea că pericolul se apropie. A dat strigătul de alarmă. Nu a fost ascultat. A oferit serviciile lui; în zadar. (Aplause prelungite.)

Ei nu puteau, nici nu aveau curajul să încerce.

Atunci d. Sturdza, care se rezema pe încrederea nici un moment clătinită sau știrbită a partidului național-liberal și a țării, a avut curajul de a pune o mână bărbătească pe cărmă, a înfruntat toate furtunile, a trecut peste toate stâncile (aplaude prelungite) a eșit învingător din lupta aceasta grea între toate. (Aplause.)

D-lor, pericolul, știți cât era de mare! Situațiunea financiară ajunsese ast-fel în cât eram amenințați de a fi aduși într-o stare de umilire, care ar fi întunecat lustrul coroanei de oțel, și ar fi sguđuit chiar temelile Statului. (Aplause.)

Eram amenințați să perdem rezultatele fericite și glorioase ale sacrificiilor bravei noastre oștiri din 1877, rezultatele unei lupte de 30 de ani. Totul era pus în chestiune. Greutățile de invins erau mari. Nu a desperat d. D. Sturdza de constanța și tăria țării. A înfruntat impopularitatea și s'a pus cu hotărâre la muncă. (Aplause.)

Puteți, d-lor, compara ce este astăzi și ce era în acele momente când simțiam fiorii desastrului apropiat: — contrastul se datorează d-lui Dim. Sturdza. (Aplause prelungite.)

În două perioade critice ale istoriei noastre, România și Regele ei, au avut norocul să le dăruiască Dumnezeu două oameni cari să corespundă la nevoile țării: Ioan Brătianu la 1877, și D. Sturdza la 1901 (Aplause prelungite.)

Soarta datoră d-lui Sturdza această reparațiune ca, după ce zidurile Capitalei fuseseră mănjite cu așteptele calomnioase, ovațiunile naționale să răspundă la acele calomni. (Aplause prelungite.)

În locul cuvintelor de trădare națională, D. Sturdza cu o mână energică a scris pe paginile istoriei cuvintele de salutare națională (Aplause.)

Mă întorc către dl Sturdza, cu afecțiunea pe care o avem cu toții pentru dînsul; îl felicit că are mulțumirea aceasta sufletească de a vedea încoronat cu așa frumos succes rodul unei vieți întregi de de muncă. Să se bucure în această zi aniversară dl D. Sturdza; are cuvinte să se bucure la familia lui, unde lângă o soție a cărei înălțime de minte poate aprecia rolul înalt ce-l are d-sa, vede înflorind un fiu iubit pe care l-a crescut în disciplină, morală propovăduită de el toată viața, și din care a făcut un bărbat vrednic, un cetățean folositor țării (Aplause.)

Are cuvinte să se bucure în familia lui mai largă, familia liberală, văzând că au pătruns în mintea tuturor amicilor convingerile și poveștile lui văzând că toți suntem însuflețiți de același spirit, că toți în unire vom continua să ne strângem în jurul lui ca să aibă puterea de a-și îndeplini scopul său patriotic. . . (aplaude), însuflețiți cu toții de același ideal mareț, binele și întărirea țării. (Aplause.)

Are cuvinte să se bucure d. Sturdza și în familia lui cea mare, a țării întregi; lecțiunile lui au pătruns până în adâncul ei.

Impunând economii sistematice în cheltuielile Statului, d. Sturdza a inaugurat o reformă și în moravurile private ale țării românești (Aplause.)

Exemplul dat de sus a fost înțeles, și omul care observă cu atențiune, poate băga de seamă că se manifestă simptome de schimbare de moravuri; însănoșirea a început și nimeni în țara românească nu va mai fi de aci înainte așa de cheltuitor ca înainte, căci toți și-au dat seamă că, particulari ca și Stat au fost aduși în situațiuni grele de cheltuieli prea mari. D-lui Sturdza se datorează și acest rezultat. (Aplause.)

Nof împărtășim bucuria ce o simte d. Sturdza, și în familia cea mare a țării; ne mai bucurăm că Dumnezeu i-a dăruit sănătate, ca mult timp să-și continue opera începută, în capul democrației laborioase, să ne ducă tot înainte. (Aplause.)

D-lor, în numele Adunării deputaților, care reprezintă toate clasele țării noastre și mari și mici, și bogați și săraci, și muncitori și țărani, în numele tuturor, bătrâni și tineri, însuflețiți de aceleași simțiminte, ridic acest pahar în sănătatea domnului Dimitrie Sturdza. (Aplause prelungite.)

Toastul dlui general Haralamb.

Când veteranul general Haralamb s'a ridicat să vorbească, vil și prelungite aplause au sguđuit, timp îndelungat, vasta sală a banchetului.

S'a ridicat adânc emoționat, și a emoționat întreaga asistență.

D. general Haralamb s'a rostit astfel:

Domnilor,

Mulțumesc mai întâiu comitetului organizator, pentru că m'a invitat, procurându-mi ast-fel plăcerea să iau parte la această frumoasă serbare.

Domnilor,

În viața mea am asistat la multe sguđuiri a acestei țări, dar numai în două împrejurări am văzut-o cu deosebire îngrijată, înspăimântată: în timpul boalei Principelui Moștenitor, și acum mai în urmă, când falimentul bătea la ușă.

Medicii noștri au vindecat pe Principele Ferdinand, iar tu, Dimitrie Sturdza, ai salvat țara de o mare primejdie, și țara îți va fi recunoscătoare; Muncește înainte! . . .

(Ovațiuni nesfârșite acoperă ultimele cuvinte ale fostului Locotenent Domnesc.)

Serbarea invingerii dela „Mortara și Novara” în Biserica-Albă.

R. g. 33 al ostașilor staționați în Arad, care consistă mai ales din ficioi Români, an de an serbează aniversarea invingerii dela Mortara și Novara, cu deosebită solemnitate. În deosebi o companie ambulată, în frunte cu bravul Capitan Stefan Leovici, arangiază tot de una jocul nostru istoric „Călușerul”, — spre care scop primesc totdeauna vestimentele din Arad.

Cu acest joc au făcut mare furoare ficioii noștri dela numita Comp. prin Austria, Dalmatia, Croația (țara d-lui Leovici), ear anul acesta în Biserica-Albă.

Își poate ori cine închipui ce minunat și impunător poate fi acest mareț joc, când îl joacă 12 junți ostași Români, aleși pe sprânceană și la comandă.

Ca ce plăcută impresie a făcut jocul asupra celor adunați, și cât de perfect a fost executat, las să se convingă fie-care cititor, din epistoala aci alăturată:

Biserica-Albă, 25 Martie 1903 st. n.

Mulț Onorate d-le Invetător!

În prima linie vă retrimitem costumul împrumutat a călușierilor în poziție bună și curată.

Nof călușierii toți din jos numiți, — ca vătav: caporal Demetrie Nan, — conducător de meție (Zügführer) Stefan Bar, caporal Teodor Bugarin, fruntași (gefreiter) Adam Gyura, Petru Buzdula, Gregar (infanterist) Ouaț Ardelean, Demetrie Bocșa, Michail Koman, Iosif Oancie, Nicolae Moșiu, Gügor Serb și Ioan Trifuțiu cu cea mai mare stimă vă mulțumim pentru binefacerea ce ni-ați făcut cu împrumutatul costumului; — căci nu numai nouă Călușierilor, și renume acest Regiment român ba chiar și neamul nostru — sici în străint — am dobândit cu jocul nostru cel frumos, laudă și aplause neînctate din partea străinilor și totodată am fost premiați cu premiul prim în banii de zece coroane.

În sensul acestei epistoale Vă rugăm să binevoiți a ne publica în „Tribuna Poporului”, — deoarece-ce noi nici unul nu suntem aboneriți foaiei, deoarece-ce ca soldați nu putem a fi — unde umiliți ne rugăm pentru publicarea noastră — ca să vadă stimă aboneriți ai foaiei că în neamul nostru nici la miliție nu pere iubirea de neam, — unde foarte greu putem susținea dragostea noastră.

Serbătoarea noastră care a avut la în 23 Martie 1903 st. n. dela oarele 3 oare 30 minute, a fost așa de încântat cu jocurile diferite însă când Călușierii noștri au eșit afară naintea publicului adunat, socotit la mil de suflute aplaudările nu au voit a înceta, să dea bunul Dumnezeu ca în toate inimile de Român să fie așa inimă bună și iubire de neam precum nof simțim, atunci credem că negații de neam bași între Români nu ar fi.

Reînnoindu-ne de mil de ori mulțămirea stimatului domn Invetător — precum și umilita rugere pentru publicarea în foaie și totodată Vă rugăm de cumva s'ar primi la Redacțiune a ne espeda și nouă un număr din susnumita foaie pe adresa vătavului

caporalului Demetrie Nan, răvânsem eu distinsă stimă și pofindu-vă totodată că în așa lucruri marinimoase a mai putea împrumuta costumuri.

În numele iubiților mei preteni cu distinsă stimă:

Simeon Albu,
sergent.

Despre progresul învățământului în școala poporală.

De când ocup oficial învățătoresc, adică de 21 ani, am petrecut cu atențiune toate chestiile ce se refer la progresul învățământului în școala poporală.

S'au făcut școale corespunzătoare timpului modern, s'au făcut modalități, ca școalele să fie provăzute cu învățatori calificați; — și totuși opiniunea publică este: că învățământul în școala poporală nu este nici azi la nivelul care ar trebui să fie, — și previnde tot mai mult dela învățatorul școlii poporale.

După puținele mele cunoștințe practice, mă voiu izui a contribui, și a arăta cauzele la progresul și regresul învățământului în școala poporală.

Abstrăgând dela aceia, că avem școale corespunzătoare, — mă voiu ocupa a) cu persoana invetătorului și b) cu administrarea învățământului în școala poporală.

Progresul învățământului în școală atârna numai și numai dela energia și destoinicia invetătorului. Acela invetătoru care e la culmea misiunii sale, își va sci face totdeauna datoria față de chemarea grea ce-i apasă umărul, va nisui din resputeri la aplicarea tuturor cunoștințelor necesare, și nu va perde timpul lăzadar, și împlinindu-și chemarea cu scumpătate, atunci și progresul în școală va fi înfloritor.

Ca invetătorul să și împlinească cu scumpătate chemarea, și prin aceea invetătorul să și înfloritor, se pretinde:

1) Invetătorul să și iubească chemarea mai presus de toate.

Orice funcționar, ca acela să poată corespunde oficialului său, și ca datoriile lui față de oficialul său să și la culme trebuie să și iubească oficialul mai presus de toate. Să-l considere de un isvor de bună stare pentru sine și familia sa. Astfel și cu oficialul invetătoresc. Fie-care invetător să și iubească chemarea mai presus de toate, și să se considere pe sine ca un factor principal al învățământului, — având în vedere frumoasa cheuare, dar pe ea de frumoasă pe atât de grea. Și cu toate că chemarea invetătorului e grea, încă și va iubi chemarea sa, și va avea în vedere în totdeauna cea mare ce o are invetătorul față de generațiunile tinere, cari vor fi baza societății omenești; atunci își va face chemarea sa ușoară, își va arăta un (venitor) viitor fericit, atât mesii, cât familiei sale și tineretului prin aceea, că și-a iubit chemarea.

2) Invetătorul să și însușiască cunoștințele teoretice practice și să-le scie aplica.

Fie-care candidat de invetător că să vreme petrece în anii pedagogiei, își căștigă cunoștințe pedagogice, — ce e drept nu toți într'un chip, unul mai mult altul mai puțin, fie-care după capacitatea și diligența sa. Dară fie-care, absolvând anii pedagogiei cu cunoștințele cât de puțin căștigăte, are o bașă pentru ale și putea aplica în viața practică, numai cunoștințe metodice să și aibă și să le și aplica, căci altcum nu mult ajută școlului.

Cunoștințele căștigate în anii școlii, numai așa vor avea efectul dorit, dacă după eșirea din școală, candidatul de invetător va progresa cu mersul timpului. Școala pentru om nu este alta de cât o cheie a deschide cu ea calea către scopul propus, — și precum cheia folosibilă își ține fața frumoasă, și din contră, dacă nu se folosește, se urăște și nu o poști folosi în urmă. Așa este și cu cunoștințele omului, dacă le înmulțim și cultivăm, și ele să desvolte tot mai tare; eară dacă nu te nisuesc ale înmulți și cultiva, atunci și acelea puține cunoștințe căștigate pur din memorie. — Și așa și mintea omului ruginește ca cheia nefolosită, și atunci individual acela nu este alta de cât un instrument simplu.

Ca cunoștințele teoretice căștigate în școală să-le putem înmulți și cultiva în toate direcțiunile să cere să ținem paș cu progresul timpului.

Să cetim fol pedagogice, și cărți folositoare cari țintesc la procurarea cunoștințelor atât practice, cât și teoretice. A nu avea vre-o foaie în familie sau vre-o carte didactică înseamnă a fi mort de jumătate. Deci pe lângă toată sărăcia ce ne apasă,

să ne nizuim a-ne hrăni și spiritul cu hrana trebuitoasă, că ori cât de grea, e starea noastră, nu e însă așa de grea, ca să nu ne putem abona vre-o foaie, sau apărând vre-o carte didactică să nu o putem procura.

Prin citirea foilor ne completăm cunoștințele folositoare, și ducătoare la scop, — apoi prin citirea și resfoirea articulelor pedagogice ne însușim principiile și regulile didactice, și așa ne facem tot mai apți întru împlinirea chemării noastre. A poseda însă toate principiile și regulile didactice încă nu ajută mult pentru a progresa învățământul dacă, nu le știm și aplica în viața practică, dacă nu le știm preda, aceasta face totul, — căci dela modul de predare atarnă tot învățământul în școală. Acesta învățător care nu posedă modul de predare, e ca peștele pe mal, unde să sucește, să opintește pentru a eși din mal, și nu poate; așa e și învățătorul, — e sucește, să opintește pentru a arăta progres, dară înzadar, că dacă modul de predare nu-l posedă toată străduința lui rămâne zadarnică.

Modul de predare nu cuget nici un învățător așa de slob pentru a nu-l putea însuși numai diligență să aibă, pentru că modul de predare are na dela diligența și istețimea învățătorului, nu numai aici ci în toate direcțiunile joacă mare rol, că prin diligență și istețime își va însuși modul de predare, și prin acela își vor asigura un viitor bun școlii și oficialului său, numai vocea să aibă către chemarea sa.

(Va urma.)

Adunarea învățătorilor gr.-or. din protopresbiteratul Lugojului.

Despărțământul învățătoresc din tractul protopresbiterat gr.-or. al Lugojului și-a ținut prima sa adunare din acest an administrativ la 8/21 Martie, c. în comuna Căvărășan. Fruntașii acestei comune, în deosebi parohul Eumie Lăpăduș și învățătorul Damaschin Daicovici au făcut tot ce să poase, pentru ca acest despărțământ cu 35 de învățători ordinari să fie primit cu toată ospitalitatea isvorită din adevărată dragoste.

Protopresbiteratul tractului, P. On. domn Dr. George Popovici în vorburea sa de deschidere accentuează importanța educației și a instrucțiunii naționale mai ales în timpurile critice de astăzi, pune la inima fiecărui membru, ca în dragoste colegială să desvolte în și afară de școală o activitate rodnică, speră, că și de astă dată dezbaterile desfășurate în jurul chestiunilor puse în ordinea zilei vor decurge în toată seriozitatea deamănă de însemnată lucrărilor, și în urmă salutând pe cei prezenți, declară adunarea de deschisă.

Secretarul George Joandrea pe baza apelului nominal îndeplinește constatarea membrilor prezenți. Reiasă, că afară vre-o 3-4, s'au prezentat toți învățătorii. Afară de membrii ordinari, a luat parte la adunare domn Dr. Valeriu Braniceș, publicist, Dionisie Popovici, paroh în Tincova, Aurel Spătân, paroh în (Sacul), N. Jurchescu paroh, Ioan Medgyesi, amployat la banca „Standard”, George Lipovan, inv. în Maciova, membrii comitetului parohial și alți fruntași din comuna Căvărășan.

Înainte de a trece la ordinea zilei, președintele Dr. G. Popovici și împreună cu dânsul întreg despărțământul, îndeplinesc un act de evlavioasă aducere aminte și profundă recunoștință față de un valoros bărbat al bisericii, al școlii și al neamului preste tot, care spre regretul tuturor — nu mai este între cei vii! Emoționat de durere, aduce la dureroasă cunoștință a adunării, ca profesorul Dr. Daniil P. Barcian, unul dintre cei mai harnici și devotați fi ai bisericii și neamului, un distins pedagog și cărbat al literaturii române, a răposat la 3/16 Februarie c. spre paguba ireparabilă a învățământului! După ce schițează în limbamente generali activitatea acestui bărbat valoros, fost membru onorabil al Reuniunii Inv. din din decesă Caransebeșului, invită pe membrii ca într'un mod demn de memoria decedatului să-și exprime sentimentele lor de profundă durere față de acest dureros incident.

Întreaga adunare ascultă discursul presidentului stând în picioare și rostește plină de o dureroasă evlavie cuvintele funebre: „In veci pomenirea lui!”

Secretarul George Joandrea în numele învățătorilor într'o scurtă vorbire schițează activitatea valorosului bărbat ca pedagog. Amintește într'altele, cu câtă rivă și zel a lucrat decedatul Barcian pentru propășirea învățământului popular. Datu-ne-a po-

vește sacre în „Foia pedagogică”, pentru că să ne înlesnească munca, dar — noi nu l'am înțeles! — Primind apoi consensământul de la întreaga adunare, inv. G. Joandrea citește o poezie comemorativă compusă de dânsul din incidentului trecerii la cele veșnice a neuitatului profesor.*

Adunarea ascultă viu emoționată plasmuirea poetică a membrului G. Joandrea, și decide, ca despre decedarea fericitului Barcian să se ia act la acest protocol, introducându-se în el atât discursul presidentului, cât și poezia.

Decedatul Dr. D. P. Barcian n'a fost iupătorul unei diecese numai! Activitatea lui pedagogică s'a deslășuit în mod binefacător preste toate școlile populare românești din patrie și afară de patrie! Învățătorii din patru unghiuiri! Jerifiți câte-va momente întru amintirea lui!

Circularul Comitetului central să privește de ceți, după-ce fie-care membru i-a primit din oficiu.

Procedându-se la constituirea despărțământului pe un nou an, se alege Dr. G. Popovici, president, G. Joandrea, secretar, Const. Liuba, casier și Eva Ogrin, bibliotecar.

Urmează la ordinea zilei „prelegerea practică” din istoria patriei, ținută cu elevii școlii din Căvărășan de membrul Arsenie Voscinaru, inv. în Tincova. Prelegătorul și-a ales drept substrat al temei parția: regele Matia, scoțând la iveală originea, luptele și luptele acestui rege înămănat al Ungariei.

A doua prelegere a ținut-o învățătorul Damaschin Daicovici din Căvărășan, din istoria naturală, descriind în mod intuitiv „albină”.

A treia și ultima prelegere practică a ținut-o membrul Vasile Tărian inv. în Sacul. Prelegătorul și-a ales din studiul fizicii parția: „punctul de gravitațiune și echilibrul”.

Urmând observările critice făcute cu multă bunăvoință de unii învățători, de publicistul Dr. V. Braniceș și în urmă de president, adunarea după o dezbaterie minuțioasă declară toate trei prelegările de deplin succese.

În ședința a doua de după amiază membrul George Joandrea, își citește elaboratul său intitulat: „Lecțiuni practice din economia de casă”. Disertanțele din motivul, că din obiectul acesta de învățământ nu există nici un manual pentru școlile noastre populare, a prelucrat după mai mulți materialul de lipsă pentru acest obiect, care va servi de bază pentru un manual, ce după împrejurări va apărea la timpul său.

Elaboratul membrului G. Joandrea să ascultă cu o deosebită plăcere.

Urmează la ordinea zilei alegerea comisiunilor pentru elaborarea temelor statorite de comitetul central.

În comisiunea pentru compunerea planului de învățământ (cam greu lucru mai ales membri: Dr. G. Popovici, G. Joandrea, I. Vidu, C. Liuba, M. Crăciun, V. Tărian și G. Bălcean);

În comisiunea pentru elaborarea temei: „Învățământul ca mijloc al educației se aleg: G. Joandrea, N. Ianculescu, M. Crăciun, A. Voscinar, și N. Gavrilă și

În comisiunea pentru elaborarea temei: „Combaterea credințelor deșerte” sunt aleși: Dr. G. Popovici, I. Vidu, N. Ianculescu, N. Stroca, T. Gaspar, și Al. Onate.

Subscriu declarațiunile de membrii noi: publicistul Dr. V. Braniceș, Iuhana Iovescu și Sofia Florescu, inv. în Lucej.

După raportul casarului și al bibliotecarului să decide, ca proxima adunare generală să se țină în comuna Hodoș și Herendești cu ocaziunea examenelor anuale.

Eshanariată fiind ordinea de zi, președintele mulțumește membrilor pentru interes manifestat în decursul acestei adunări, aduce mulțumită fruntașilor acestei comune pentru deosebită afabilitate și ospitalitate dovedită față de membrii acestui despărțământ și cu aceasta încheie ședința.

Raportor.

Conferență învățătorească.

Nu-l vorbă, destul de rău dotați respective salarizați suntem mai ales noi din părțile aceste (Halmagiu) —, dar aceasta nu trebuie, să ne descurajez, de oare-ce nu salariul trebuie să fie acela, ce să ne îndemne, să ne iubim cariera, pentru-că: „Învățătorul nu poate rămânea un simplu mercenar, care lucră numai pentru câștigul material, ci el are să fie un om cu ten-

*) Poezia s'a publicat deja în Nr. 11.

Red.

dințe ideale, care i-și afli recompensa ostenelelor sale în însăși activitatea sa, după cum zice d-lui profesor Pipog. — Din cuvintele aceste, să vede eclatant, iubitorilor colegi, că învățătorul nu-i permis să fie materialist la nici un caz, ci el are să fie un astfel de individ care desconsiderând toate neajunsurile fie e ori-ce natură, înarmat cu dragostea misiunii ce-o săvârșește și împintinat de scopul ideal, ce-l are chemarea să merge, încet dar sigur pe calea, care duce la luminarea, deșteptarea și fericirea poporului aceluia. care de secol se sbuciumă în valurile necasurilor, ce atât de fără cruțare l'au ajuns.

Făcând acestea, cred eu să sperăm, că doară va veni timpul când lucrarea cea grea, ce-o fac învățătorii va fi apreciată mai după merit. — Iar până atunci fraților trebuie să căutam mângăere în activitatea noastră, căci într'adevăr nu există chemare, care oferă omului mai mare satisfacțiune sufletească decât chemarea în care îți dă ocaziune ca din flința cea nevinovată, carea când vine la școală numai prin aceia seamănă cu omul în cele intelectuale, că poate vorbi și și aceia foarte defectuos, să desvolți așa fel de individ, care să fie în stare a da pept cu toate prejudiciile și neajunsurile, ce-l vor întâmpina în viață. — La aceasta însă nu se poate aștepta învățătorul îndată la începutul carierei sale, ci numai peste câțva timp. — Una însă să-i servească de cinosură: să nu treacă nici o zi în care se nu edifice la pompoasa zidire a cultivării și moralizării poporului care cu atâtea jertfe susține școala, care el o conduce, aducându-și aminte de vechiul proverb, care zice: „Guta cavat lapidem, non vised seape cadendo” Apoi cine săvârșește un lucru mai frumos, mai nobil, mai încântător, mai sublim și mai plăcut decât inv. fiind-că după cum zice un brav, inv. din România liberă: „Oare poate fi ceva mai frumos, mai nobil, mai plăcut decât a fi încunjurat de apurarea de ființe nevinovate? Ce poate fi mai încântător decât a trăi totdeauna între flori cultivându-le?... Ce este mai sublim decât a se afla cineva în tot timpul de coruri îngerești pământene încunjurat?”

Toate aceste frumoase expresiuni pot avea răsunet numai în sufletul unui atare inv., care postul său nu-l privește numai ca pe un simplu isvor de venit, de unde el își poate acoperi trebuințele sale, ci ca pe o acțiune nobilă, care are de scop de-a înălța pe om din starea ființelor ordinare la treapta cea adevărată de cultură, înzestrându-l cu engetare corectă, cu conduită bună, cu voință morală și cu caracter firm și astfel făcându-l într'adevăr după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, creatorul său. Învățător! Sublimă chemare! „Cine va învăța mare se va chema în împărăția cerurilor”, zice mântuitorul lumii Christos. Da! mare misiune săvârșește inv.

El făurește soartea națiunilor, după-cum zice Florantin: „Învățătorii fac cu națiunile ceea-ce vesece. — Puternicii dictează soartea popoarelor pentru zile și ani; inv. o decid pentru secole și milenii. — Inv. nu dau națiunii legi strălucite în codice, ci îi dau legi bune n inimă”.

Deci nimic alt-ceva, și numai scopul cel sublim ce-l urmărești prin munca ta cea spinoasă trebuie să te îndemne învățătorule! Să-ți iubești cariera. — Drept aceea aduți aminte, că:

„Si mic și mare la tine cătă...
Scăparea ast' ne este a școlii,
La muncă pune-ți voința toată
Din întunerec un neam să scoli”.

Fără îndoială e spinoasă cariera aceia, care tinde a ridica din întunerec un popor mai ales luând în considerare și împrejurarea, că — inv. în lucrarea sa adeseori nu e de ajuns ajutat de factorii aceia, cari au datorință să-l ajute. — Dar dacă ne vom iubi chemarea, nu-e greutate pe care se nu-o putem învinge, pentru-că

precum zice mântuitorul Christos: „Dragostea toate le împlinește.

Să ne iubim și împlinim deci mult iubitorilor colegi; cu cea mai mare scumpătate datorințele noastre, însufleții și de aceea, că și noi contribuim prin lățirea învățătorei în mult cercatul nostru popor la împlinirea visului de aur a lui Cichindeal, când a zis: „Preved prin secli, că tu marită nație românească, când te vei lumina prin învățători mai aleasă nație pe pământ nu va fi înaintea ta”.

Făcând noi aceste astfel, apoi când vom fi chemați înaintea prea dreptului judecător și vom fi întrebați, să ne dăm seamă de faptele noastre din viața aceasta; va fi destul să răspundem: „Prea puternice părinte am fost învățatori”.

Diul disertator: Ihe Cinstea pentru reușită i-sa dat laudă din partea on. conf. și din partea celor de față acimării entusiaste (notez fiind de față și niște străini).

Finindu-se cele premerse urmează un punct din program care pentru noi e de foarte mare însemnatate — ș. a. e. cauză cu salariul inv. — Această cauză au fost discutată din toate punctele de vedere, aducându-se și următoarea deciziune: „Inv. ținută în opidul Halmagiu și prin aceasta roagă on. comitet central ca să întrevină pe la locurile competente... ca chiar în anul de față să se înceapă o nouă sistemare a salariilor învățătoresci la minimalul statorit de lege la 300 fl. în bani gata.

Aceasta o aflăm de lipsă și rugăm V. Consistor ca să întrevină în cauză de oare-ce până salariile noastre nu vor fi regulate la minimalul de 300 fl. în bani gata, până atunci zău că nici instrucțiunea nu va progresa așa tare.

În concurs e pus d. ex. că în viața comună sunt venite peste 300 fl. dar când e la adeca, te trezești cu 200 fl. ori 210 fl. salar anual. Poftim învăță!

Pe lângă aceia, că salariile sunt mici, e un alt rău, și anume: percepătorul calitatii nu încasează regulat, ci trebuie să te rogi de sute de ori de el ca de Dumnezeu să se indure a-ți da câți va bani, — ear până se îndură poți chiar și muri de foame, dacă nu ar fi câte unul să te mai împrumute. Poftim respect, (de care e legat și progresul în școală) când mergi să te rogi de fie-care om a te împrumuta cu câte toate.

Când salariile noastre ar fi sistematizate la minimalul statorit în lege de 300 fl. în bani gata și lemnele necesari, atunci fiecare ar putea se-și caute mai bine de chemarea sa, — ne fiind însă această dorință a noastră dusă în îndeplinire zău că nici noi învățătorii nu putem face în de ajuns, căci trebuie să ne căutam cele de lipsă pentru subsistență, câte o bucată de pâine (ba unele casuri chiar și materialul să fi de ajuns de ar fi). — Deie bună Dumnezeu ca conculusul adus de On. conf. inv. ținută în Halmagiu se-și afie răsunet în pepturile celor chemați de a pune duce în îndeplinire aceia dorință a învățătorilor pentru-că atunci și noi inv. cu puteri unite vom lucra pentru a duce în îndeplinire toate cele câte sunt spre binele obștei.

Reasumând încă odată dorința celor mai mulți inv. ș. a. ca salariile inv. să fie sistematizate la minimalul statorit prin lege la 600 cor. în bani gata nu în naturalii ori altă și pe lângă acest salar bănesc să ni-se deie și lemnele trebuincioase, atunci cu toți am fi pe deplin mulțumiți cu soartea noastră ca învățători, — căci vezi Doamne câte datorințe ni-se mai impun, și apoi barem acest mic salar să-l căpătăm cum se cade.

Sus inimile cet chemați!!

Proxima ședință s'a hotărât să se țină în comuna Riscuța, care e în apropierea comunei mari Baia-de-Criș.

În fine dl president M. Vidu aduce mulțumită preoților, cari au fost prezenți la conf. dintre cari își reamintesc pe ur-

ătorii: Nicola din Halmăgel, Șerban din Tisa, etc. etc. pe cari nu îi reamintesc. Rev. domn Ioan Groza junior încă a fost prezent la conferință, pentru care participare îi mulțumim cu toții, pentru interesul viu ce-l are față de prosperarea învățării și sănătos, ca de aci înainte să poată lua parte la cât mai multe astfel de ocasiuni.

Finindu-se toate agendele cari au fost puse la ordinea zilei, fie-care dintre noi ne-am îndepărtat către casă ducând în suflet suvenire un dor, ca cât mai adeseori să ne întâlnim la astfel de ocasiuni, unde cu toți ne spunem necasurile ce ne apasă și unde cu puteri unite ne apărăm drepturile noastre, pe cari cu mari jertfe le-am câștigat.

La luptă cu toți, căci dușmanul... ne împresoară!!

Georgiu Petrișor,
Invățător.

Caracteristica administrației din comitatul Bihorului.

În anul trecut tribunalul din Oradea mare a judecat pe doi notari la 3-5 ani termișă grea pentru isprăvuri, ear pe al treilea are să-l judece în anul acesta; pe fiecare după funcțiune de un an.

Numele lor e: Stetler, Wittemberger și Lakos, unu-i șvab, unu-i ovreu, al treilea ungur, toți trei patrioți înfocați și credincioși devotați către Wertheim-cassa, mai ales când e plină cu bani din sudoarea românului, și cercurile în cari au funcționat sunt pur românești.

Notez că la posturile acelea au fost pășit și competenți cinstiți, dar din eroare români de naștere, dar de aceia nu au voit să știe domniul de sus din cauză, că aceia nu știu face isprăvuri ca cel de mai sus, ear cel trei de mai sus după un an de funcțiune au arătat lumii și superiorilor lor că firme de oameni sunt, dar pentru aceea sunt sigur că domniul în a căror mână e depusă puterea discreționară de a candida, respective de a pune în atari posturi cu orice mijloace pe cine ei vreau, tot nu-și vor schimba direcțiunea.

Dar în administrație se află ceva și mai caracteristic și anume atari domnișori după ce își împlinesc anul de răcoare la Șheria li așteaptă posturi de ale statului cu salariu frumoșele, că doară pentru aceea aparțin națiunei aleasă și privilegiată. Cunoscut și asemenea cas d. e. Jzákai, fostul notar în Püspöki după ieșirea din temniță la așteptat un post de matriculant cu 1200 coroane salariu, asta s'a întâmplat în cercul Bihorul în pașalicul lui Ester pașă și fiindcă postul acela era ocupat de un român înainte cu trei ani prin denumire definitivă, dar numai cu 600 coroane, românul a fost dețurată fără nici un motiv sub pretextul organișării cercului (vezi p. 6 art. XXXIII 1894).

Încă o caracteristică administrativă, Wittemberger pe timpul ce a stat sub cercetare criminală — pentru o ispravă făcută în comitatul Clujului ca substituit de notar dar pe picior liber — a fost candidat la postul de notar în Remetea lângă Beiuș și un român din cerc cu purtare nepătată a fost însă respins; ear lui Wittemberger peste câte-va luni tribunalul l'a și măsurat cei 3½ ani de răcoare.

Până aci nu cunoscusem asemenea lege din teorie, acuma o cunoaștem din praxă. Că adevărat un ovreu, ca criminal ordinar să aibă mai multă întâietate la posturile plătit direct în sudoarea românului decât un Român cu caracter nepătat. Ear cei din fruntea comitatului mai au obrazul să vorbească de unele ocasiuni de pretinsă frățietate româno-maghiară, mai ales la alegeri de ablegați când au lipsă de voturile noastre. Frățietatea româno-maghiară e frasă goală, înșelăciune, uscătură, ademenire perversă, făjărnicie și seducere

pentru capetele cele semidocte dar nici-când realitate.

Iată foloasele ce le tragem noi Românii din învățarea limbii maghiare cu care ne risipim averile părințești în speranțe deșerte, că vom câștiga recompensă în oficii. Dacă statul mi-ar restitui prețul moșiei părințești pe care am mâncat-o învățând limba maghiară plus cei 3 ani de serviciu militar, bucuros aş abdice de orice pretenșiune la posturi în Ungaria, eventualmente chiar și de patrie aş abdice, ear diploma notarială aş vinde o momentan, dacă l'aș afla cumpărător, că cu așa administrație nici când nu-i pot lua folosul.

Ioan Coltușiu.

A XVI-a adunare generală a societății funebrele din Nădlac.

În 10/23 Martie și-a ținut adunarea generală a IV-a societate funebreă din Nădlac.

Interesul viu ce-l manifestă membrii acestei societăți față de mersul ei, fiind aceasta o instituțiune românească, salutară și deamnă de imitat de orice comună românească și mai ales progresul ce-l face aceasta instituțiune mă îndeamnă a o face cunoscută și publicului mare românesc de alurea.

Societatea s'a înființat la anul 1888 cu 500 membri și cu mijloace cât se poate de modeste. A trebuit să lupte, pe lângă greutățile începutului, cu concurența a lor 3 societăți tari de atare natură, dintre cari 2 societăți funebrele vechi și tari ale slovacilor din loc și una românească înființată cu vre-o câțiva ani mai înainte și care număra aproape de 2 ori atâția membrii își făcuse deja puțin capital. Între astfel de împrejurări s'a născut aceasta societate. Dealtcum înființarea acestei societăți a fost pe atunci necesitate imperativă.

S'a înființat sub conducerea neobositului preot Vicențiu Marcoviciu cu niște statute cari timpul de atunci erau destul de corespunzătoare. Harnicul conducător însă, îndată ce a observat că statutele vechi nu mai corespund timpului de azi, s'a grăbit a le străforma radical și a exopera înalta aprobare. Statutele nouă, cari cu atâta precauțiune și cunoștință de cauză sunt alcătuite, încât suntem siguri că cu greu vor mai avea lipsă de altă modificare, — în 19 Noembrie 1901 au primit înalta aprobare ministerială.

Buna conducere ne-a dovedit, că și cu filerul poți face mie de coroane și încă nu tocmai în timp îndelungat.

De altcum vorbește cifrele:
Avera totală a societății e azi . . . 13892 cor. 40 fil.
În 1902 s'au plătit la
28 membri morți. 4135 cor. 60 fil.
În decursul anului trecut s'au înscris 87 membri noi.

Societatea plătește în cas de moarte membrilor în primii doi ani 100 coroane în al 3-lea și al 4-lea an 120 coroane; și al 5-lea și al 6-lea 140 coroane etc.

Aceasta arată evident că societatea e azi în pozițiune înfloritoare.

Societatea număra azi 854 membri. În fruntea societății stă și azi distinsul paroch Vicențiu Marcoviciu ca președinte și prin restaurarea întâmplată la adunarea generală ca v. președinte s'a ales diligentul dir. școl. Georgiu Petroviciu, ca secretar; destoinicul meseriaș Pavel Faur, ca casar; deșteptul econom fruntaș George Drăgin ear în comitetul reuniunii binemeritați fruntași Șofroniu Chinci, Petru Flores, Nicolae Pătean, Petru Pătean, Dimitrie Lazar, Dimitrie Mărginean, Vasile Crișan, Dimitrie Pătean, Petru Căpitan, Georgiu Chiș, Alecsa Pleș și Andor Obrezián (slovac).

Sperăm că cu aceștia în frunte societatea se va conduce și mai departe spre lauda lor și spre folosul membrilor ei.

Ar face foarte bine toate comunele noastre românești dacă ar înființa fie-care câte o astfel de societate, care să vină în ajutor poporului nostru atunci, când moartea pe neașteptate îl vine în familie și conform ritului și datinilor noastre îl constrînge a face spese mari. Câte familii sunt, cari un cas de moarte din familie, o face să simtă aceasta ani de-arândul.

Rap.

Dela sate.

Mult Onorate D-le Redactor!

În numărul 33 din anul acesta în „Gazeta Transilvaniei” a apărut o notiță „Sinod parochial în Herman” unde autorul acestei notițe declară comecă certele făcute (iscate) între preot și poporenii sunt din cauza cantorului. — Eu îndată am scris articolul acesta rugând On. Redacțiune a „Gazetei Transilvaniei” să publice și răspunsul meu, nu știu care este cauza? și cu durere trebuie să declar că mie ca unul vechiu ab. al „Gazetei Transilvaniei” nu a aflat de bine să-mi publice puținele mele șiruri.

Eu aş fi lăsat să treacă și acest pahar de venin peste mine însă ne fiind vinovat absolut cu nimic, căci certele iscate în Herman sunt foarte vechi. — Dar o persoană din cler mi-a zis, vezi tot D-ta ești de vină. Și cauza aceasta m'a făcut mai tare să mă adresez cu aceste rânduri către On. Redacțiune a „Gazetei Transilvaniei” ceea ce nu mi-a publicat, rugându-mă cu toată stima să bine-voiți măcar D-Voastră a-mi primi notița aceasta, cred comecă nu veți trece cu vederea rugarea unui abonent al D-Voastră.

Mult On. D-le Redactor!

Binevoiți a primi în mult prețuitul D-Voastră ziar următoarele șiruri:

În numărul 33 a. c., a apărut în mult prețuitul D-Voastră ziar o notiță „Sinod parochial în Herman”, unde autorul acestei notițe declară fără nici o frică de Dumnezeu, că toate neînțelegerile între preot și poporenii sunt din cauza cantorului. Eu mult mă mir că ce rău i-am făcut D-lui autor? Căci dacă sinodul parochial nu l-a ales ca membru ordinar în comitet ci numai suplent, deșul tot năcazul și l'varsă pe capul meu. Fiind deci vorba de cantor și dacă D-zeu a voit ca soartea să mă asvărle pe mine ca român bucovinean aice, sunt silit să dau în publicitate răspuns notiței din numărul 33 a. c. „Gazetei Transilvaniei” a. c. 1903. Eu nici ideile nu am avut încotro bate Hermanul, căci eu am venit aice în Transilvania ca să-mi pot completa studiile.

În 25 Martie în ziua de Florii și Blagovestenie au venit 6 poporeni din Herman la fostul protopop Ioan Petric cerând un cantor pe 2 săptămâni. Dl protopop Petric m'a trimis pe mine, căci domniul învățător-cantor era ocupat cu alte afaceri școlare. În 25 Martie 1903 v. voi îmblini 2 ani în loc de 2 săptămâni. Am fost ales din partea poporului întreg la 3 sinoade cu unanimitate de voturi. Sunt eu devină că poporul român din Herman mă iubeste, fine foarte mult la mine și mă plătește din punga lui? Fie-care poate să judece că dacă un popor întreg iubeste pe un funcționar al bisericii, nu-l iubeste căci este un lucru rău, ci de un om de treabă.

După ce a apărut notița în „Gazeta Transilvaniei” poporul a întrebat pe autorul notiței înainte bisericii într-o Duminică, că de ce a dat pe cantor în gazete nefiind vinovat? Autorul a răspuns tot înainte bisericii că nu l-a dat el ci acei dela „Redacțiune”.

Nu voin să mă laud, mă cunoaște lumea cine sunt și cum sunt purtările mele față de toți. În Brașov am locuit 9 ani, ba chiar un an am servit biserica „Sfintei Treime” de pe Tocile (gratis). S'au putut bine convinge Românii Tocileni despre serviciul care l'am făcut și despre persoana mea.

Eu ca cantor și ca un om străin aice în Herman în timp de doi ani am putut bine cunoaște pe pacinicii, bravii și bunii români Hermăneni și Dlor au putut să mă cunoască și pe mine bine în timp de 2 ani.

Știu este fie-cărui individ în așa permis să se lupte pentru dreptul său, așa și Hermănenii s'au luptat numai și numai pentru dreptul lor. — Alta nimic. — Eu declar sincer că am fost foarte mulțumit cu toate în Herman. — S'au putut bine convinge On. Dl Protopop Vasile Voinea la sinodul parochial și în calitate de comisar din partea măritului Consistoriu pe când au fost în Herman 2 zile, cercetând

afacerile că cine și din cine, și de când s'au iscat neînțelegerile în Herman. — Dacă cătră autorul notiței mă îndrept, zicându-mi căci dacă voeste să ocupe strana cu mare plăcere îl fac loc. — Căci ca cărmăz și ca străin în Herman cred că nu-l merge bine.

Vasile Lazurecă Lăzăreanu,
lector, cantor și vice-președinte la societatea „Psaltil”.

Mai departe Duminică întral 16 Martie la orele 3 după prânz a declarat Dl Autor al „notiței” înainte a membrilor din comitetul parochial, această

DECLARARE.

Onorate Domnule Redactor!

În fața comitetului parochial am declarat că cea-ce am scris în numărul 33 a. c. din G. Transilvaniei le retrag. — Căci atuncea nu am fost în clar cu afacerile parochiale. — Tot odată Vă rog să și publicați această în mult prețuitul D-Voastră ziar.

Georgiu Comșa.

De față au fost:

Nicolae Stanciu epitrop primar, Achim A. Toma epitrop secundar, Ioan Puiu, Nicolae Olteanu, Ion Velican j, Gherghie N. Corbu notar al comit. par., Georghe N. Nan, Vasile Coman, Eu Vasile L. Lăzăreanu cantor și un poporean Ștef, Gheorghie Crivăț.

După cum vedeți D-Voastră mult On. D-le Redactor și autorul D-l Comșa au declarat că își retrage cuvintele. —

Stimate D-le Redactor!

Eu nu am avut absolut cu mine până acuma nimic. Și aş lăsa se nu mai dau nimic în publicitate dară pentru mine face foarte mult unde spune că toate neînțelegerile între preot și popor sunt din cauza cantorului! Eu poate astă-zi s'au mâne plec din Herman; atuncea fie-care poate să zică că de aceea am ieșit că am făcut rele s'au cum sunt eu ca străin pe aice poate fie-care să zică că tot eu sunt cauza. Vă rog foarte frumos bine-voiți să aveți milă de mine și publicați ceea-ce vă convine.

Vă mulțumesc din suflet pentru toate, căci de câte ori m'am adresat cu ceva, totdeauna mi ați împrimit dorința mea!

D-zeu să Vă ajute!

Cu toată stima
al D-Voastră abonent

Vasile L. Lăzăreanu

„Sămănătorul”.

La București, ca pretutindenea printre Românii cu carte, revistele de tot soiul și de toată categoria, apar și dispar mai rău ca meteori. Îți vine să crezi, că scriitorii și editorii nostri au iscodit un joc social unic în felul său — jocul de a revistele, combinat cu vechile jocuri: de a prins-le (abonații) și de a acunsele (abonamentele) Dela o vreme ne-am obișnuit și noi, cetitorii, cu jocul acesta spiritual și nu ne mai pasă, dacă înscenarea lui costă puțin ori mult pe bieții scriitori și pe nenorociții editori.

Ne-am familiarizat atât de mult cu apariția și cu dispariția tinerelor reviste, încât ne ar surprinde când regula s'ar isbi de vre-o excepție și reviste nouă ar învechi în zile și ani.

Așa ni-se înfățișează problema revistelor noastre muritoare, când avem cheful să glumim. Ear când dispozițiunea noastră sufletească nu se potrivește glumei, când simțim nevoia să judecăm mai serios cumpănind binele și răul ce isvorește din fenomenul acesta caracteristic pentru viața noastră literară, — atunci facem deosebire între reviste, cari trebuie să se stingă. Cetitorilor cu gustul literar sănătos li-se ușurează inima, când reviste decedente ori copilărește își dau, cât mai curând, ortul popii. Acelorași oameni le cade greu, când văd înghițite de moarte reviste escelente, ca mai deunăzi răposata „Noua revistă română”, una din cele mai valoroase publicații periodice, pe cari le înregistrează literatura noastră.

„A trecut mai bine de un an, de când iubitorii de artă literară românească au avut o zi de sărbătoare: apariția „Sămănătorului”, revistă săptămânală a poezilor Coșbuc și Vișnuș. Personalitatea lor puternică, precum și luminosul lor trecut de

muncă neperitoare constituiau o garanție tare despre vrednicia revistei ce începură a publica. Un număr de scriitori tineri, dintre cei mai buni, pe cari îi posedă acum mișcarea noastră literară, au sporit garanțiile de bine ale „Sămătorului” și șansele lui de răspândire și de înrădăcinare în publicul nostru cetitor.

A trecut mai bine de un an, de când noul organ a văzut lumina zilei. Cine l-a cetit cu stăruință, a trebuit să rămână fermecat de frumoasele lucrări publicate acolo și mai ales de sufletul românesc, care vibrează în fie-care rînd de poezie ori proză. N'a fost numai o vorbă aleasă devisa harnicilor muncitorilor ai „Sămătorului”. Cuvântul acesta sugestiv, imaginea asta de un simbolism sănătos, inspirația asta din viața patriarhală a țeranului român — ne spune mai mult decât un program de frase sunătoare și ne lămurește mai bine decât ori-ce confesiuni asupra caracterului literar, asupra tendințelor, asupra idealurilor revistei.

S'au adunat câțiva dintre cei mai buni scriitori, ca să arunce pe câmpiile noastre literare sămânța gândirii viguroase, sămânța simțirii neprefăcute, sămânța vorbelor curate a neamului românesc de pretutindenea. S'au adunat cei aleși, ca să rodească munca lor din belșug pentru mulțimea doritoare de o recușgere a mișcării literare românești din cei din urmă ani. Ear' noi toți, aceia cari am știut culege pe urmele „Sămătorului”, am rămas mulțumiți la suflet și luminați la minte gustând din fructele de aur.

În numărul întâi al revistei (2 Dec. 1902), St. O. Iosif publicase trei sonete admirabile, cari oglindesc într-o limpezime senină idealurile celor dela „Sămătorul”. Reproduc al doilea sonet cuprinzător de accente bărbătești, cari cheamă la muncă românească pe tinerii nostri poeți:

„Cantați umbriți de a flămurei aripă,
Sub care uriași bătrâni luptară!
„Au n'auziți pe 'ntinsele hotărâ
„Ce jalnic pasări mari de pradă tipă?”

„Și nu vedeți ce noui se 'nălțară?
„Grea vijelie 'n fiecare clipă
„Ne spulberă comorile 'n risipă...
„Chiar sfânta noastră doină stă să peară!

„Copii răzleți ai mândrei noastre nații!
„De mai trăește 'n voi simțire vie,
„Veniți atunci și vă cunoașteți frații!

„Sădiți în inimi vechea bărbăție,
„Avânturi mari, eterne aspirații
„Și numele pe veci slăvit vă fie!

Acesta-i programul „Sămătorului”. Un program de idei sănătoase, o sinteză poetică din comoara de aspirații și de idealuri a sufletului neamului nostru.

Dar' ceea-ce este și mai vrednic de laudă, nu-l programul însuși ci respectarea lui, intruparea lui chibzuită și consecventă a fost grija de căpetenie a „Sămătorului”. Poeziile lui Coșbuc, St. O. Iosif, Anghel, Ioan și Zaharia Bărsanu, schițele și novelele lui Vlăduță, articolele lui Ghendi, lucrările de proză escelente ale unor tineri scriitori, mai cu seamă moldoveni, toate poartă pecetea unei gândiri românești limpezi ca limpedea apă a munților noștri.

Un alt moment de bucurie în activitatea revistei, îl găsim în caracterul românesc unitar. O fericită alcătuire literară din munca scriitorilor de talent ai românilor de ori unde, eată vrednicia „sămătorului”. Iubitorii desinteresați ai artei, oamenii acestia primesc la ei pe ori cine, dacă este un talent. Muncitorii devotați unității noastre culturale, și mai cer talentului o calitate, fără de care nu se poate imagina o literatură națională: cer suflet românesc, cer inspirație din simțirea proprie neamului nostru întreg.

Cugetătorii luminați, ei înțeleg această inspirație cu mult bun simț; nu caută să înlăture, ci vreu să armonizeze diferitele nuanțe provinciale ale gândirii și ale

simțirii populare, ale sufletului și ale graiului popular.

După un an de muncă bogată, fundatorii revistei au trecut conducerea ei elementelor mai tinere. Un comitet constituit din scriitori de valoarea lui Iosif și povățuit și mai departe de măiestrii Coșbuc și Vlăduță, caută să deschidă un drum tot mai larg hărniciei tuturor sămătorilor de bine literar.

Între publicațiile noastre pur literare, nu știu astăzi o revistă mai potrivită — pentru marea public — ca „Sămătorul”, care formează un fel de fericită complectare a „Convorbirilor literare”, vechiul organ ajuns a se ridica la valoarea unei publicații mai mult științifice pe tărîmul literaturii române.

Cetitorii noștri din Ardeal, doritori de o adevărată unificare a limbii adevărate de o înțelegere la noi a limbii literare, — și-ar face șieși, ear' prin asta culturii naționale un real serviciu căutând mulțumirea bunelor tendințe de reformă în cetirea operelor de valoarea „Sămătorului”. Un asemenea procedeu plătește cât zece de „protocoale”, în cari pe limbă — aproape barbară — se proclamă „uniformizarea” limbii românești.

Aș mai avea de zis un cuvânt — către gazetarii noștri. Am văzut cu plăcere că țin să popularizeze activitatea celor dela „Sămătorul”. Ei bine, e o măsură și aici. A publica povestea splendidă a d. Iosif („A fost odată”) în broșuri speciale și a zădărnici în acest chip răspândirea cinstită a unei munci cinstite, făcând cu neputință vinderea la noi a volumelor originale — este altceva decât o „popularizare”. Este cel puțin un eșec de zel: Sper că voiți fi înțeleși. I. Scurtu.

P. S. Pentru publicul nostru cetitor, care și-ar putea aminti frumoasa reputație a celor 300 abonați ardeleni la revista „Vatra”, hotărînd să nu lase peirei această tradiție scumpă, mai dau următoarele informații practice:

„Sămătorul” apare în fiecare săptămână, 16 pag., 80. Abonamentul 10 lei pe an. Redacția: Calea Victoriei nr. 56 (Hotel Imperial), administrația: strada regală nr. 6 (Hotel Union).

PARTEA ECONOMICĂ.

Stupăritul.

Prelegere populară.

(Urmare).

Să luăm de pildă un stup, adevărat o coșniță cu albine. În aceea coșniță locuiesc mai multe mii de albine, cari toate la un loc formează o familie mare. În fruntea acestei familii stă un sigur cap conducător mama sau matca. Îi mai zice și regină, dar după cum vom vedea, fără drept, căci ea nu e regină în adevăr, ci mamă. Sunt apoi în coșniță și o sumedenie de trântori, dar partea cea mai mare o formează albinele lucrătoare.

Să vorbim acum deosebit despre fie-care din aceste trei feluri de albine.

Matca n'are alt lucru în o coșniță, decât ea ouă mereu.

Cum vedem din ea se prăsește întreg neamul albinesc. Pentru acest serviciu albina o îngrijesc cum nu să poate mai bine. Știți dar pentru ce i-s'a dat numele de mamă? Pentru-ca ea în adevăr e mama tuturor albinelor. Se cunoaște dintre celelalte albine, prin aceea că e puțin mai lungă și mai groasă. Aripile îi sunt scurte, aproape numai până la jumătate trupul. Coloarea 'i e cam galbue în tinerețe, ear la bătrânețe negrie. Matca în continuu umblă peste faguri, lăsând câte un

ou în fie-care căsuli, ouăle ciocindu-se puiază și puii trec prin câte-va schimbări până să fac albine.

În lucrarea ei matca e însoțită de celelalte albine. Toate îi fac loc, cercetează ouatul ei și unde ved că a smintit ceva îndreaptă fără supărare. Îi dau de mâncare și cu dragoste umblă în jurul ei. Vedeți, cum o cinstesc micile albine întocmai ca pe o regină. Pentru aceasta îi și zice uni regină, dar n'au drept, căci albinele nu din cinstire umblă așa cu drag în jurul ei și o îngrijesc, ci numai pentru dorul ce 'i au de înaintarea și sporirea neamului lor. O matcă trăește și 6 ani, dar bună pentru sporit e numai 3 ani. Pentru aceea stuparii pricepuți la al treilea an o întocuesc cu alta tină.

Matca se sporește și ea din ouă și încă tot din asemenea ouă ca și albinele celelalte, numai căsulia hotărăște prăsirea ei. Anume pe faguri sunt trei feluri de căsuli: unele mici din cari ies albinele lucrătoare, altele ceva mai mari din cari ies trântorii și câteva și mai mari din cari ies matcele. Vermelul (larvel) ce se prăsește în căsulia de matcă, albinele îi dau hrană multă și mai bună ca celorlalți, până ce 'i fac de umple căsulia.

Matca bătrână, cât ce vede că în vre-o căsuli de matcă mișcă ceva deodată devine îngrijorată, că azi mâne, alta îi va lua locul, pentru aceea mereu cearcă a strica aceea căsuli, să omoare pe matca cea tină. Albinele însă cu frumosul, o liniștesc și de cumva a ajuns a strica ceva, reparază din nou grijind să nu vatame nici pe matca cea tină.

De cumva un stup ar fi lipsit de matcă, deodată toate albinele devin întristate, nu mai lucră nimic, ies și intră fără nici un rost și prin sbrînăituri jalnice, ca nici când alta dată vestesc peirea stupului. Și într'o bună dimineață te trezești că a rămas stupul pustiu, împărțindu-se albinele cari cum au putut încăpea prin celălalt stup.

Trântorii după cum și numele îi arată sunt niște albine leneșe. Ei nu lucră nimic, decât șed și mănâncă, cea-ce adună albinele lucrătoare. Când și când, colea pe la amezi, când e timpul frumos, ies ca niște cocoșii și ei la preumblare, sburînd un ceas două prin aer sbrînăind puternic.

Pentru traiul bun ce-l au, ei cresc și se fac mai mari, ca albinele lucrătoare. Îi poți lesne cunoaște după mărime și sbrînăitul acela puternic.

Trăesc 4 mult 5 luni și altă trebuință nu e de ei la stup decât cocoseșe (secundează) odată pentru tot deauna pe matca cea tină. Și și lucrul acesta, numai unul dintre ei îl fac.

Vedeți numai pentru cât serviciu sunt ei suferiți, ba și îngrijiți foarte bine! Ei! dar traiul cel bun, las că-l plătesc ei cu viața după cum zice vorba: „toate 's până la o vreme”. Cât ce trece roitul și timpul florilor, atât de multe de pe câmp, albinile simțind că o se le lase trântorii să race, îi scot afară din stup. E curios a vedea cum se pun câte cincizeci pe un trântor, trăgându-l afară întocmai cum scot oamenii pe beatul din crișmă. Acum nu-i mai cinstesc ca pe niște cocoși la miere, faguri, ci ziua noaptea sunt siliți a șede tot jos pe marginea coșniței, știți colea cam după usă, până le vine rëndul să-i scoată afară. Ori de câte ori privesc aceasta scenă mă gândesc, ce bună răsplată!...

Căți oameni cari viețuiesc azi, tot din spinarea celor sirguincioși, ar merita așa răsplată!!! Și vedeți noi nu suntem în stare a răsplăti pe asemenea trântori cu ce li-se cuvine, precum fac micile albine.

(Va urma.)

Fructele.

Oamenii, în necontenita lor luptă pentru traiu au căutat să se folosească de toate darurile naturii; ba mai mult, au muncit din răspuneri ca să le înmulțească și îmbunătățească. Au înblânzit animalele selbetece ca să se ajute cu ele — muncă, ori să se folosească de carnea și laptele lor. Au cultivat tot soiul de erburi și rădăcini ca să le facă mai bune ce mănăcat; au îngrijit ca din pomi selbetei, cari dau niște fructe piperucite și acre, să aiba cu vremea roade frumoase, cu cari să se hrănească și să le recorească setea.

Azi oamenii ca să aibă pomi roditori nu mai au nevoie de atâtea trudă, ci cu puțină muncă pot avea pomete ca nișe raouri și în câțiva ani să culegă roade bine-cuvintate. E fapt cunoscut că satele cari au grădini cu pomi roditori, sunt mai bogate; oamenii stau mai bine bănesce, căci pomii rar se'ntimplă să nu dea roade, nesuferind atât de ușor de secetă. În Ungaria guvernul a dat oamenilor cari n'aveau pomete, cu sîla aproape, să sâdească pomi roditori; dacă îi îngrijeau și se prindeau nu le cerea nimic; iar de nu-i îngrijeau îi punea să plătească răsădul și le da altul; așa că de la o vreme, vrînd nevrînd oamenii în câțiva ani s'au pominit cu pomi.

Nimic nu-i mai jalnic și mai pustiu de cât un sat lipsit de arbori și nu de geaba a zis un scriitor: „Călător pibeag și obosit, nu-ți opri calea în satul unde nu-i umbră de copac; căci nu vei afla suflet bând, care să-ți de sălăș. Fugi, călătorule, ca și păsările cântărețe, cari nu se opresc la ei, căci n'au ramuri înforite, pe cari să poposească”.

E prea adevărat, omul care nu înbește pomii și nu-i dornic ca în jurul casei sale să vază verdețea pomilor; acela nu poate fi om bun. De n'ar fi folosul roadelor, dar singură frumuseța și raiul ce-l avem de la copacii primăvara, ar fi încă destul îndemn ca să plantăm; să nu se lase o toamnă ori o primăvară, care să treacă fără a sădi în pomătul de lângă casă câțiva pomi.

E neînțeleș cum oamenii nu vor să priceapă ce mare folos aduc pomii. Câțiva metri de pământ pot să dea folos neînchipuit. Un nuc, bună oară, bine îngrijit poate da zece două-zece de mii de nucii. Ca să fie loc puțin e bine de plantat pe marginea drumului. Voi scutura din el copii; dar tot va rămări și pentru cel cu casa. Odată răsădit și prins nu cere altă cheltuială de cât să-l sapi toamna și primăvara în jurul rădăcinii ca să străbată apa; și el lucrează pe urmă singur. Firesce ca dacă vom fi oameni la locul nostru, în curent cu știința, vom stărpi insectele și vom îngrășa pomii roditori. așa cum s'a arătat în revista noastră de atâtea ori; în schimb vom avea în fie-care an roadă bogată și de calitate bună. Tot așa de folositori sunt toți pomii roditori, meri, peri, pruni, gutul etc. Sunt roade bine-cuvintate și cari nu numai recorece setea, dar sunt de mare folos, căci curată sângele de tot soiul de otrăvuri cari se fac din felurite împrejurări. De aceea nu putem destul de mult îndemna pe toți cari vin în contact cu țeranii să-i sfătuească să planteze. Poate cu puțină stăruință, ne vom învrednici ca peste zece ori două-zece de ani să nu fie sat neumbrat de frumoase și bogate pomete; iar păsările călătoare să se oprească la noi cât mai multe spre a ne fi de spor și de ajutor la agricultură.

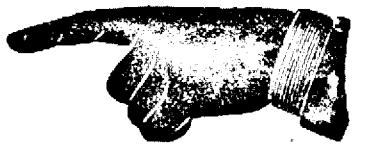
S. Neculcea

Din prilegiul sărbătorilor Paștilor Prețuri extra ordinare.

MARELE MAGAZIN A LUI

PORTER VILMOS, Arad

PIAȚA LIBERTĂȚII.

Cămăși pentru bărbați.

	Florini
Albă netedă	1—
„ „ calitate mai bună	1-20
„ „ din șifon D	1-50
„ „ te tot fină, șifon R	2—
Albă cu crețele	1-20
„ „ calitate mai bună	1-50
„ „ din șifon R	2—
„ Piquet cu pept moale	1-50
„ „ de tot fină	2—
Cămăși pentru băieți din șifonul cel mai bun	1—

Colorate.

Cămășe albă cu pept colorat	1-50
De tot fină	2—
Toată de levantin francez colorat	1-50
De tot fină	2—

Notă: Primim garanță pentru calitatea cămășilor și pentru ținerea neescepționabilă a culorii.

Ismene.

Specialitatea lui Schroll	—65
Croitură franceză	—90

Ciorapi bărbătești.

Negri și alte culori (implețiți)	—25
De tot fini (implețiți)	—30 —25
Implețiți, cel mai fini, efectuiți foarte elegant, cu vergi de mătăasă sau brodarie	—50
Florbal curat	—60

Pălării.

Pălării bărbătești de primăvară și vară în toate culorile foarte ușoare	1-20
În forma Bur	1-50
Pălărie moale formă ungurească	1-75
Pălării fine din păr de iepure după toate formele moderne	1-50
Pălărie albă de vară	1-50
Pălării țepene în toate formele, formă elegantă	1-90
Păr fin engles de iepure	2-75 —5—
Pălării pentru băieți	—75 —1-50

Asortiment foarte mare în căciuli de băieți și bărbați.

Cravate.

Regatta lungă și maslă curat de mătăasă	—25
Forma Bolero lată	—50

Regatta lungă cu culori naționale, curat mătăasă —30

Asortiment foarte mare în Cravate moderne.

32 forme de gulere bărbătești ținem în deposit. — 12 galere 2 fl.

Cel mai mare deposit în pălării de paie, forme adevărate engleze.

Mănuși bărbătești.

Glace originale de Praga	1—
De ață	—25
Mătase, flor și imitație svedeză	—50

GHEȚE

Femești cu zug	2-50
Ghete femești tăiate	1-40
Tot acestea din piele de antilop norvegian	1-75
Din lac femeiesc cu îndoituri duble încrucișate	2-10
Ghete galbene tăiate	1-50
Ghete femești brunel	1-50
Ghete jumătăți femeiești cu 3 nasturi din piele de antilop	2-50
Ghete înalte femeiești din chevreaux francez	4-50
Tot de acestea cu nasturi	4-50
Ghete femeiești din piele de antilop	8-50
Ghete jumătăți femeiești sure	2-75
Ghete înalte galbene femeiești de la	2-80 —6—

Ghete bărbătești.

Bărbătești cu zug	2-50
Din piele fină de vițel	3—
Din piele de vițel de tot fină	4-50
Din chevreaux adevărat francez	6—
Din chevreaux adevărat francez cu șiret	6-50
Bersteiger pele fină	3-50
Din pele fină de vițel cu călcâi înalt	3-50
Bot kalf adevărat	5-50
Ghete galbene bărbat, dela	3-50 —6-50
Bărbătești de lac cu zug	4—
„ „ Bersteiger	4-50

Ghete pentru copii.

Ghete pentru copii de tot mici în toate culorile	—50
În toate culorile, pentru copii până la 5 ani	1—1-20

Pentru copii până la 8 ani	1-50
Pentru copii până la 12 ani din pele bună patent negre și colorate	1-95
Tot aceste mai fine	2-50

Ciorapi pentru dame.

Ciorapi negri implet. —25 —30 —35	
Ciorapi Nr. 8. implețiți din bumbac hausse hild	—40 —50
Suri și de culoarea pelei implețiți	—50
Ciorapi ajour-creol	—50
Ciorapi colorați pentru dame, cu modele foarte elegante, cu dungi în lung și în cruzi	—40 —50
Cel mai fini de flor	—75
Negri cu broderie colorată	—50

Ciorapi patentăți pentru copii.

Calitatea cea mai bună.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
18	20	22	25	28	30	32	35	38	40

Depositul de fabrică a marfelor impletite și țesute în Gyula și Debrețin

Batiste.

Batiste de Persia cu basă colorată sau albă, modele foarte frumoase, cari își păstrează culoarea negreșit, duzina	1-80
Batiste de tot fine, albe și colorate, duzina	2-50
Batiste de pânză foarte bune și colorate, duzina dela 90 cr. la fl. 6—	

Cămăși pentru dame.

Din pânză bună de bumbac, cu dantele	—60
Din pânză bună cu broderie	—75
Cu decorație de tot fină	1—
Calitate mai bună	1-20
Cu broderie de tot fină din pânză D	2—

Colorate.

Din levantin francez	—90
Din batist francez	1-50
Pentru durabilitatea culorii și calitate bună, luăm responsabilitate.	

Mantele de dormit p. dame.

Cu decor simplu	—80
Mai decorate cu broderie simplă	1—1-20

Mantea albă cu broderie colorată și tot aceasta cu broderie albă, calitate de tot fină 1-40
Cea mai fină calitate, cu broderie de batist admirabil elegantă tăiată 2—2-50

Pantaloni pentru dame.

asemenea calități și forme —80—2—

Jupoane.

Din glott negru, cu broderie colorate 1-50
Calitate de tot fină 2—1-50
Cea mai fină calitate în diferite culori din glott, din postav de vară, jumătate mătăasă în formă de tot elegantă dela 3—5—
Din pânză albă, cu broderie 1-5—4-50

Bluse.

Din zefir escelent —85
Mai fine 1-20—1-40
Zefir francez veritabil, în culori elegante moderne 1-75
Din kepper francez, modele mai noue —2-50
Bluse negre de glott 1-50—3-50
Bluse de batist cu mătăasă în mare asortiment.

Brâne.

Brâne de mărgelă, în negru și alte culori —30
Fine din panglica, double și moire, înainte și la spate cu agrafe decorate —50—75
Brâne Lili cu fundă și agrafa elegantă în mai multe culori 80—1-20
Brâne moderne high-life de tot fine 2—2-50

Corsete.

Corsete înalte și scurte, calitate bună —65—90
Cu balene veritabile 1-50
De tot fine, foarte garnisite 2—2-5
Afară de aceste, mare asortiment de corsete Sada-Jacs, Ideal, Traviata, Radical și Elena.

Mănuși pentru dame.

Glace de Praga veritabil —90
Mănuși de ață —20—40
De flor de mătăasă și imitație svediană —40—50

La cumpărare de 10 coroane fiecare cumpărător capătă gratuit un portret de mărime naturală, numai pentru cadru se plătește 3 coroane.